

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, к. мед. наук, доцента,
доцента закладу вищої освіти кафедри нервових хвороб
Полтавського державного медичного університету МОЗ України

Кривчун Анжеліни Михайлівни

на дисертаційну роботу Оксак Ольги Миколаївни

«ПОРУШЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ВЕРТИКАЛЬНОСТІ ТІЛА ПІСЛЯ
ІНСУЛЬТІВ: ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІЧНОГО ПЕРЕБІГУ, ФАКТОРИ РИЗИКУ,
ВПЛИВ НА ПРОЦЕСИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ВІДНОВЛЕННЯ»

представлену до захисту у разову спеціалізовану вчену раду
Полтавського державного медичного університету, що утворена згідно наказу
ректора № 209 від 21 квітня 2025 року для розгляду на здобуття ступеня
доктора філософії в галузі знань – 22 Охорона здоров'я,
за спеціальністю 222 – Медицина

Актуальність теми дисертації. За офіційними статистичними даними Міністерства охорони здоров'я України, щорічна кількість інсультів в Україні становить більше 100 тисяч випадків. Інсульти серед усіх захворювань мають найвищі показники зниженої або втраченої працездатності. Серед різноманітних постінсультних наслідків значне місце займають порушення постурального балансу. Постуральний баланс – це здатність підтримувати та керувати центром маси тіла з метою попередження втрати рівноваги при статичних положеннях та під час рухів. Контроль балансу та постуральна стабільність є критично важливими для локомоторики людини. Будь-які зміни постурального балансу утруднюють пересування пацієнтів, підвищують ризик падіння, погіршують можливості самообслуговування, знижують якість життя. Загалом, синдром порушеного постурального балансу є розповсюдженим явищем, що має в своїй основі різноманітні патогенетичні механізми (дефіцит глибокої чутливості, виражені геміпарези, контрактури, спастичний гіпертонус м'язів, вестибулярні та мозочкові розлади, тощо). В останнє десятиріччя серед чинників, що можуть негативно впливати на стан рівноваги велика увага приділяється постінсультним порушенням сприйняття вертикальності тіла. Виходячи з цього, порушення

сприйняття вертикальності після інсультів є актуальною медичною та соціальною проблемою, що вимагає відповідних сучасних знань для її своєчасного діагностування та ефективного менеджменту.

Мета дослідження – визначити особливості порушень сприйняття вертикальної осі тіла у пацієнтів після супратенторіальних інсультів шляхом вивчення епідеміологічних, соціально-демографічних, клінічних та нейровізуалізаційних характеристик для удосконалення діагностики та прогнозу функціонального відновлення.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертація виконана згідно з планами наукових досліджень кафедри нервових хвороб Полтавського державного медичного університету і є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри нервових хвороб «Оптимізація діагностики, прогнозування та профілактики нейропсихологічних розладів при органічних захворюваннях нервової системи» (номер державної реєстрації 0120U 104165).

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Завдання дисертації відповідають меті та назві роботи. Для їх виконання автором використані такі методи дослідження: збір скарг та анамнезу; фізикальне обстеження; психо-емоційні – госпітальна шкала тривоги і депресії (HADS); нейропсихологічні – Монреальська шкала оцінки когнітивних функцій (MoCA); клінічні – шкала протилежного відштовхування (SCP), модифікована шкала Ашворта (MAS), модифікована шкала Ренкін (MRS), шкала інсульту Національного інституту здоров'я (NIHSS), шкала тяжкості втоми (FSS); постуральні – шкала балансу Берга (BBS), шкала постуральної оцінки у пацієнтів з інсультом (PASS), шкала порушень тулуба (TIS), тест «встань та йди» (TUG); інструментальні – комп'ютерна томографія (КТ) та магнітно-резонансна томографія (МРТ) головного мозку; статистичні.

Програма дослідження за дизайном складалася з 2-х етапів.

1-й етап включав 205 пацієнтів, що перенесли супратенторіальні інсульти протягом останнього місяця і передбачав крос-секційне дослідження частоти

порушень сприйняття вертикальності тіла та його видів (латеропульсії або синдрому відштовхування), вивчення асоціацій між соціально-демографічними, нейро-психологічними, когнітивними, клініко-неврологічними, нейровізуалізаційними характеристиками пацієнтів та порушеннями сприйняття вертикальності тіла, а також аналіз асоціацій між порушеннями сприйняття вертикальної осі тіла та показниками постурального балансу.

2-й етап дослідження включав 70 пацієнтів з порушеннями сприйняття вертикальності тіла після супратенторіальних інсультів, мав проспективний дизайн і передбачав вивчення термінів розрішення синдрому відштовхування та латеропульсії, визначення предикторів, що впливають на процеси відновлення від латеропульсії, аналіз часових асоціацій між відновленням нормальної орієнтації вертикальної осі тіла у фронтальній площині та зміною показників постурального балансу сидячи і стоячи.

Практичне значення результатів дослідження. Виявлено, що пацієнти з латеропульсією і синдромом відштовхування після супратенторіальних інсультів мають гірші показники постурального балансу та потребують додаткових специфічних реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення постурального балансу. У пацієнтів з латеропульсією внаслідок супратенторіальних інсультів, наявність просторового гемінеглекту супроводжується подовженими термінами розрішення латеропульсії. У пацієнтів з латеропульсією внаслідок супратенторіальних інсультів, при умові відсутності просторового гемінеглекту, вираженість лейкоареозу за шкалою Фазекас 3 бали та більше супроводжується подовженими термінами розрішення латеропульсії.

Матеріали дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес кафедри нервових хвороб ПДМУ, а також в лікувально-діагностичний процес закладів охорони здоров'я м. Полтава та Полтавської області.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 4 наукових праці, з них – 2 у фахових журналах, рекомендованих ДАК МОН України, 1 - у науковому періодичному виданні, включеному до науково-метричної бази Web of Science, 1 – у науковому

періодичному виданні, включеному до науково-метричної бази Scopus, та 4 публікації в матеріалах конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій.

Структура та зміст дисертації. Дисертація Оксак О.М. є рукописом, викладеним на 305 сторінках друкованого тексту, має класичну структуру та складається зі вступу, огляду літератури, розділу про загальну характеристику пацієнтів, методи їх обстеження та лікування, 4-х розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій. Роботу ілюстровано 75 таблицями, 16 рисунками і 13 формулами. Бібліографічний список викладений на 20 сторінках та включає 196 джерел, серед яких 194 – латиницею та 2 - кирилицею.

У **вступі** дисертації наведена актуальність проблеми постінсультних порушень сприйняття вертикальності тіла. На підставі аналізу сучасних даних доведено доцільність проведення дисертаційного дослідження. Також у цьому розділі представлено мету роботи. її завдання, окреслено об'єкт та предмет даного дослідження, сформульовано основні положення наукової новизни та практичне значення одержаних результатів.

Розділ 1 містить детальний огляд використаних літературних джерел та резюмує актуальність обраної теми. На основі аналізу сучасних даних літератури автором обґрунтована доцільність вивчення постінсультних порушень сприйняття вертикальності тіла та їх зв'язків з порушеннями постурального балансу. Даний розділ показав добрий аналітичний потенціал дисертанта.

Розділ 2 МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ містить характеристику матеріалу та методів дослідження. Загалом, в крос-секційному дослідженні обстежено 205 пацієнтів, а в проспективному – 70 пацієнтів з порушеннями сприйняття вертикальності тіла. Дисертантом детально описані методики обстежень що використовувалися. Автором застосовані сучасні методи статистичної обробки отриманих даних. Описані методики відповідають встановленим вимогам і протоколам. Зауважень до розділу немає.

Розділ 3 ПОРУШЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ОСІ ТІЛА ПРОТЯГОМ ПЕРШОГО МІСЯЦЯ ПІСЛЯ СУПРАТЕНТОРІАЛЬНИХ

ІНСУЛЬТІВ: ЧАСТОТА, АСОЦІЙОВАНІ ФАКТОРИ (КРОСС-СЕКЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) присвячений крос-секційному дослідженню, із залученням 205 пацієнтів після супратенторіальних інсультів, частоти порушень сприйняття вертикальної осі тіла та факторів, асоційованих з порушеннями сприйняття вертикальної осі тіла. Розділ закінчується висновками. Зауважень до розділу немає.

Розділ 4 ПОРУШЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ОСІ ТІЛА ТА СТАН ПОСТУРАЛЬНОГО БАЛАНСУ ПРОТЯГОМ ПЕРШОГО МІСЯЦЯ ПІСЛЯ СУПРАТЕНТОРІАЛЬНИХ ІНСУЛЬТІВ (КРОСС-СЕКЦІЙНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) присвячений вивченню стану постурального балансу у пацієнтів з порушеннями сприйняття вертикальної осі тіла, та особливостей постурального балансу у пацієнтів з латеропульсією різного ступеня вираженості. Розділ закінчується висновками. Принципових зауважень до розділу немає.

Розділ 5 ТРИВАЛІСТЬ ТА ПРЕДИКТОРИ ВІДНОВЛЕННЯ НОРМАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ОСІ ТІЛА ПІСЛЯ СУПРАТЕНТОРІАЛЬНИХ ІНСУЛЬТІВ (ПРОСПЕКТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) аналізує часові характеристики відновлення нормального сприйняття вертикальної осі тіла та фактори, що асоціюються з термінами відновлення нормального сприйняття вертикальної осі тіла після супратенторіальних інсультів. Розділ закінчується висновками. Зауважень до розділу немає.

Розділ 6 ПОРУШЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ВЕРТИКАЛЬНОЇ ОСІ ТІЛА ТА СТАН ПОСТУРАЛЬНОГО БАЛАНСУ У ВІДНОВНОМУ ПЕРІОДІ СУПРАТЕНТОРІАЛЬНИХ ІНСУЛЬТІВ (ПРОСПЕКТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) визначав зміни постурального балансу при якісних змінах стану сприйняття вертикальної осі тіла, зміни постурального балансу при розрішенні феномену латеропульсії, а також зміни постурального балансу протягом тижнів якісних змін стану сприйняття вертикальної осі тіла у відновному періоді супратенторіальних інсультів. Розділ закінчується висновками. Зауважень до розділу немає.

Розділ 7 АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ
присвячений узагальненню отриманих результатів дослідження та їх аналітичному порівнянню з літературними даними.

Висновки повністю відображають зміст роботи, зроблені на основі фактичного матеріалу дисертації та отриманих статистичних результатів. Висновки відповідають завданням дослідження та свідчать про досягнення поставленої мети.

Практичні рекомендації є науково-обґрунтованими, доступними для впровадження, відповідають меті і завданням роботи та розроблені у відповідності до отриманого фактичного матеріалу.

Список використаних джерел викладений на 20 сторінках та включає 196 джерел, серед яких 194 – латиницею та 2 – кирилицею.

Завершують рукопис **Додатки** до рукопису дисертації.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Подані до захисту наукові досягнення є власними напрацюваннями здобувача Оксак О.М. Публікації та дисертаційна робота «Порушення сприйняття вертикальності тіла після інсультів: особливості клінічного перебігу, фактори ризику, вплив на процеси функціонального відновлення» не містила виявлених текстових та інших запозичень. Робота визначається самостійною та може бути допущена до захисту.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Оформлення дисертаційної роботи Оксак Ольги Миколаївни відповідає вимогам МОН України щодо об'єму викладення, оформлення, структури подібних робіт. У процесі розгляду роботи принципових недоліків не виявлено, проте є поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, на які вказано дисертанту. Дане зауваження не відіграє суттєвої ролі, не змінює загальну позитивну оцінку та не зменшує науково-практичної цінності роботи здобувача.

Під час аналізу даної роботи виникли декілька запитань до дисертанта:

1. Чому в проспективному дослідженні Ви використовували саме тижневі інтервали між послідовними дослідженнями?

2. Чи зустрічалися Вам пацієнти з латеропульсією внаслідок іншої, нецереброваскулярної патології?

Висновок.

Дисертаційна робота Оксак Ольги Миколаївни на тему: «Порушення сприйняття вертикальності тіла після інсультів: особливості клінічного перебігу, фактори ризику, вплив на процеси функціонального відновлення» є актуальною, завершеною науковою працею. Результати, основні положення та висновки дисертації мають вагомe теоретичне та практичне значення. За науковою новизною, практичним значенням результатів, сучасним методичним рівнем виконання, обґрунтованістю і достовірністю положень дисертації та повнотою їх висвітлення, дисертаційна робота Оксак О. М. на тему: «Порушення сприйняття вертикальності тіла після інсультів: особливості клінічного перебігу, фактори ризику, вплив на процеси функціонального відновлення» повністю відповідає вимогам п.п. 6, 7, 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та вимогам оформлення дисертацій, затверджених наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р., а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент:

доцент закладу вищої освіти

кафедри нервових хвороб ПДМУ

к.мед.н., доцент

Анжеліна КРИВЧУН

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ

***Начальник відділу кадрів**

З. Г. Бойко